

LIBER DECIMVS-SEXTVS PARALIPOMENON.

De hominum antiquorum illustrium iudicio.

CAPVT I.

De Cicerone.

Multos vidi nec immerito ambiguos fuisse, inferendo iudicium de claris viris, seu literis seu armis inclaruerint, adeo ut Plutarchus, cum disertissime Ciceronis vitam, tum etiam Demosthenis scripsisset, non solum inferendo iudicium de comparatione illorum mutauerit, sed etiam ipse tum alij admirentur; vel cur tam clarus euaserit, cum esset natura adeo ineptus, vel cur cum tam clarus esset, tot admiserit errores. Id vero contigit ob exiguam ut ita dicam negligentiam, seu potius oscitantiam vnius rei, scilicet ut non distinguant peritiam à sapientia. Est enim peritia vniuscuiusque rei, non solum literarum & facundiae, & rei bellicae, sed & artium quarumcumque, pingendi, celandi & fingendi, tum architecturae, Geometriae, atque aliarum plurium, ut manifestum est. At sapientia est recta cognitio, atque iudicium de fine hominis: quod vero ducit ad finem illum, prudentiam solemus appellare, si cum probitate coniuncta sit: sin etiam improbitate non vacet, & expedita sit, solertiam solemus appellare. Iam vero cum homines inclyti & illustres euadant trifariam, vel peritia rerum singularum, vel magnitudine potentiae, vel pietate: ob hoc tria sunt omnino diuersa inter se, quae hominem celebrem & illustrem reddere possunt, peritia non omnis sed immodica, & praecipue earum rerum quae tum in precio habentur, velut militaris ars apud omnes, legum apud Reges, oratoria in his urbibus, quae ab hominum multitudine gubernantur, ut olim Roma & Athene. Est & quarto loco Medicina, quae secundum meritum aut primum obtineret, nisi variis causis eius opus impediretur: quinto pictura, Sculptura, plastices, sexto architectura, sub qua etiam machinarum ars comprehenditur, atque haec sunt quae apud populos vniuersim illustrare homines solent: nam reliquae ut Geo-

metria, Astronomia, solum ad diuturnitatem nominis, & apud studiosos non plebem & imperitos conferunt. Est & septimum quoddam genus peritiae, seu doli ac praestigiae, quod ut non ultimo loco habendum est, ita ut rarissimum & fuculo multo refertum, magiae scilicet & diuinationis omnis, quod non tam à me contemnitur quam praetermittitur. At vero secundum genus est sapientum ut dixi, velut tertium bene fortunatorum.

Sunt igitur tria hominum illustrium genera; immodici, fortunati, sapientes: cum vero ista simul etiam bifariam & trifariam iungi possint, veluti sapientes fortunati, sapientes immodici, & immodici fortunati, & quod forsitan nemini contigit, sapiens fortunatus & immodicus. Erunt igitur septem genera virorum illustrissimorum, nam de his solum tractare propositum est. Cum vero alias demonstratum sit, ad bene beatèque viuendum opus esse animi fortitudine, constantia naturae, aduersus calamitates non solum, sed etiam felices nimium successus, tum prudentia atque moderatione animi, in concupiscendis non solum honoribus & pecuniis, cuius defectu plurimi euertuntur, sed in iniuriis vliscendis & inimicitiis exercendis, palam est singula horum generum, pro defectu aut praesentia harum quatuor qualitatum animi, quas si recte digeris septem efficiuntur, variari: multis vero modis contingit, vnamquamque adesse vel non adesse, vel vitium ipsum adesse, & tum vnam, duas vel tres, vel plures: nam si bene numeras sunt differentiae viginti & vna, velut constans in secundis, vel petulans, vel omnino mediocris. Sufficiat vero redegissemus ad quatuordecim, scilicet singula ad virtutem & vitium, quandoquidem vel sic pene consurgat numerus infinitus, ut opportunius duxerim, quandoquidem in huiusmodi non adeo ad exactam normam singula sint referenda, praesertim cum in tam illustribus viris multa etiam libenter homines ferant, ut singula genera imo potius ipsos homines, ad examen illorum & septem virtutum ac vitiorum principalium deducamus: sic enim & omnium casuum, qui eis euenerunt, causas docere facile erit, quod